

HORIZON(TEN)

NEDERLANDSE
VERSIE

FRAC GRAND LARGE VIERT ZIJN 40^E VERJAARDAG.

VEERTIG JAAR REGIONALE SAMENWERKING MET PARTNERS UIT DUINKERKE EN VAN ELDERS.

Met werken van: Marie Bourget, Charley Case, Christine Deknuydt, Hans Haacke, Ali Hanoon, Paul Hémary, Ilanit Illouz, Roy Lichtenstein, Helen Mirra, Erez Nevi Pana, Ria Pacquée, Frank Perrin, Catherine Rannou, Joachim Schmid, smarin, UZÉS, Capucine Vever

“Van oudsher is ons oriëntatievermogen – en daarmee ons moderne begrip van ruimte en tijd – gebaseerd op een stabiele lijn: de lijn van de horizon. De stabiliteit van deze lijn hangt af van die van een observator die geacht wordt zich staande te houden op een willekeurige bodem, een boot, een strand – een oppervlak dat verondersteld wordt stabiel te zijn, zelfs als het dat niet echt is.”

Hito Steyerl*

We vroegen drie musea uit Duinkerke – het LAAC, het Musée du Dessin et de l’Estampe Originale in Gravelines en het Musée Portuaire – deel te nemen aan deze jubileumtentoonstelling.

In veertig jaar heeft het Frac Grand Large, gestart in Lille en sinds 1996 gevestigd in Duinkerke, een internationale reputatie opgebouwd dankzij de kwaliteit van haar collectie, met bijna 2000 werken die in de regio te zien zijn in scholen, musea en verenigingsgebouwen. Er worden jaarlijks honderden werken tentoongesteld in projecten die samen met partners worden opgezet. Groepen kinderen en studenten, teams van gemeenten en medewerkers uit de sociale sector worden curatoren van tentoonstellingen.

Voor “Horizon(ten)”, hebben het team van het Frac en de teams van de musea van Duinkerke werken uit hun collecties gekozen die de specificiteit illustreren van onze kust, op de kruising van wegen en maritieme routes. De horizon is nauw verbonden met de kunstgeschiedenis. Door de kijker een plaats toe te wijzen, onthult de weergave ervan een visie op de wereld die in de loop der tijd steeds evolueerde. Hoe worden landschappen weergegeven in onze collecties? Wat zeggen ze over onze geschiedenis? Hoe kan een door artiesten opnieuw ontworpen horizon bijdragen aan het transformeren van onze blik op de wereld en op de samenleving?

De tentoonstelling omvat werken die werden aangekocht door het Frac (van het eerste technisch comité** in 1983 tot dat van 2021), werken die door artiesten werden gerealiseerd in Duinkerke tijdens residencies (Charley Case in het museum van Gravelines, Ria Pacquée in het LAAC, Catherine Rannou in het Frac) en voorwerpen die de activiteiten in de badplaats Malo-les-Bains representeren (Musée Portuaire).

Met unieke stukken en seriewerk van gerenommeerde artiesten en anonieme kunstenaars wordt u in deze tentoonstelling uitgenodigd tot een gemeenschappelijke reflectie op een bewegende horizon. Bent u er klaar voor om de realiteit van een instabiel heden te omarmen en te dromen over nieuwe horizonten?

Keren Detton

De tentoonstelling kwam tot stand in samenwerking met het Musée du LAAC, het Musée du Dessin et de l’Estampe Originale in Gravelines en het Musée Portuaire van Duinkerke.

* Hito Steyerl, « En chute libre. Expérience de pensée sur la perspective verticale », in *Formations en mouvement. Textes choisis*, éd. Florian Ebner et Marcella Lista, Centre Pompidou, Paris, pp.51-70.

** Dit zijn vier tot zes professionals uit de wereld van kunst en design, die worden uitgenodigd om gedurende drie jaar mee te werken aan de samenstelling van het Fonds.

DE NUANCE VAN HET IMMATERIËLE

Het ongrijpbare blauw roept in onze verbeeldingswereld zowel water als lucht op en dat register speelt ook in de installatie *Blue Sail [blauw zeil]* van Hans Haacke en in de verzameling blauwe tekeningen op zandgeel papier van Christine Deknuydt.

In het midden van de tentoonstellingsruime zweeft een zeil, een jeugdwerk van de Duitse kunstenaar **Hans Haacke**, dat in 1985 door het Frac werd aangekocht. Hij had nauwe contacten met de Zero-groep, met name met Yves Klein en Piero Manzoni, en richtte zich in die tijd op de werking van natuurlijke fenomenen. De eenvoud van deze installatie, die zowel lucht als water kan verbeelden, geeft het werk een contemplatieve en meditatieve dimensie.

De aan de kunstacademie van Duinkerke opgeleide kunstenares **Christine Deknuydt** bedient zich van een picturale praktijk waarin het materiaal de vrijheid krijgt te evolueren. Van haar omvangrijke oeuvre, bestaande uit duizenden schilderijen en tekeningen, die door de familie van de kunstenares zijn geschonken aan de musea van Duinkerke en met name aan het Frac Grand Large, incarneren deze blauwe werken de noties van sporen en onzekerheid.

Misschien zien we in haar tekeningen watervormen of figuren van de zeebodem. Het is de dichterlijke vrucht van een experimenteel onderzoek met verwaterde vlakken en het onverwachte. Voor haar is een dierenfiguur “als een schakel tussen beeld en leegte, een mentaal beeld bij uitstek”. Als een laborante observeert Christine Deknuydt de chemische reacties tussen materialen en in contact met hun drager, in dit geval papier.

EEN LANDSCHAP VAN ZOUT

Al sinds de oudheid staat de Dode Zee bekend om de geneeskrachtige werking van haar water en het is dan ook hét kuuroord van het Midden-Oosten. Uit de zee wordt vanaf het neolithicum asphalt (bitumen van Judea) gewonnen, maar vanaf de jaren 70 tot nu verloor de Dode Zee een derde van haar oppervlakte door de uitdroging van de Jordaan, de intensieve exploitatie van natuurlijke bronnen en de verdamping van water, veroorzaakt door deze industrieën. De snelle verdwijning van dit zoutwatermeer lijkt een directe getuigenis van de globale klimaatopwarming.

Met de serie *Bleached [gebleekt]*, drukt de Israëlische designer **Erez Nevi Pana** zijn ecologische engagement uit middels een creatief proces, dat een beroep doet op de kristallisering van zout. Om deze mysterieuze kruk te maken, verzamelde hij stukken hout die hij bekleedde met luffaspons*, die hij bevestigde met veganistische lijm. Vervolgens dompelde hij het voorwerp meerdere maanden onder in de Dode Zee, totdat zich hierop een korst van gekristalliseerd zout vormde. Deze mutatie van het meubel door zout vestigt de aandacht op de ecologische ramp die zich voltrekt en wijst de designwereld op de mogelijkheid van het gebruik van niet-dierlijke materialen.

Dit waterbekken, de laagstgelegen plek van de aarde, werd het onderzoeksterrein van **Ilanit Ilouz** voor haar fotoserie *Les Dolines***. Na zoutafzettingen en riet in de wind in de vallei van Wadi Qelt te hebben gefotografeerd, dompelt ze deze afbeeldingen onder in het water van de Dode Zee. Als een archeologische stratigrafie verwijst de kristallaag naar de lange geschiedenis van de streek. De fotografe trekt zo een parallel tussen de exploitatie van het bitumen van Judea en het gebruik ervan in de 19e eeuw door Nicéphore Niepce, de uitvinder van de heliogravure***.

* Spons van natuurlijke vezels van de sponskomkommer

** Zoutgaten veroorzaakt door het terugtrekken van de Dode Zee

*** Fototechniek geïnspireerd op het etsprocédé

DE VOETEN IN HET ZAND

Dankzij zijn immense zandstrand wordt Malo-les-Bains vanaf de tweede helft van de 19e eeuw de lievelingsbadplaats van families van rijke industriëlen uit Lille en Parijs die de zeelucht willen opsnuiven. De exponentiële uitbreiding van de spoorwegen in deze periode faciliteert de toegankelijkheid. De toeristische toestroom naar de gemeente biedt ook een onverwachte economische mogelijkheid voor geitenfokkers uit de Cantal die er hun melk verkopen aan strandgangers.

Aan het begin van de 20^e eeuw vormt het strand een volmaakte plek voor vakanties en ontspanning, met een perfect speelterrein voor kinderen die, uitgerust met hun houten scheppen en emmers, zandkastelen bouwen. Dit traditionele beeld van de kust wordt op een vermakelijke manier overgenomen door de Pop Art kunstenaar **Roy Lichtenstein** in de *Folded Hat [gevouwen hoed]*. Maar tijdens een dagje strand wordt er ook al snel gezwommen en genoten van allerlei andere soorten van vermaak.

De kunstenaar **Joachim Schmid** verzamelt foto's uit deze eeuw, met name van amateurs, om een samenleving in beweging te schetsen. Er zijn steeds meer activiteiten te zien, zoals joggen en watersporten, en de grote zandstranden krijgen wat weg van pretparken. Wat blijft zijn koprollende kinderen, strandcabines en zandkastelen.

ZEELIJN

De weergave van een landschap kan zich beperken tot de uitdrukking van de meest eenvoudige vormen, zoals de lijn van de horizon die zo typisch is voor de kust van Duinkerke. Gezien vanaf de Belvédère van het Frac ontspringt deze lijn in de wijk Le Grand Large en verwijdt zich in de richting van België.

Voor de installatie *Coastline (folded) [kustlijn (gevouwen)]*, plaatste **Helen Mirra** twee Amerikaanse legerdekens naast elkaar. De blauwe is van de Marine en de groene van de Landmacht. Deze laatste rust op een uitgevouwen strook van de blauwe deken. Het lichte reliëf herinnert aan het profiel van de duinen van de Nord, maar verwijst ook naar een aantal opeenvolgende militaire episodes. Als Vlaamse havenstad die grenst aan Engeland, kende Duinkerke de Honderdjarige Oorlog (1337-1453), de Slag der Duinen (14 juni 1658), de Slag om de IJzer (1914) en Operatie Dynamo (1940) in de Tweede Wereldoorlog.

De foto's van **Ria Pacquée** komen voort uit de zwerftochten van de kunstenares in de omgeving van Duinkerke en zijn doordrongen van een mysterieuze hedendaagsheid. Deze serie geeft een beeld van de zomerse inrichting van de dijk van Malo. De kunstenares verbeeldt een nieuwe realiteit middels de vrijpostige aanwezigheid van masten en gekleurde palen die door hun verticaliteit de zeelijn doorbreken.

OP ZEE GLOORT HOOP

Door de roerige politieke context en de rampen die worden veroorzaakt door de klimaatverandering, zien steeds meer mensen zich gedwongen tot ballingschap. De horizon symboliseert de hoop van deze reizigers op zoek naar een nieuwe thuishaven die hen kan ontvangen. Maar de oversteek is niet zonder risico. Aan deze permanente tragedie wordt door onze samenleving, ondanks de informatie-overload, te weinig aandacht besteed.

Getroffen door de stoutmoedigheid van de migranten, realiseerde de Brusselse kunstenaar **Charley Case** tijdens een residency in het museum van Gravelines een serie gravures waarin hij de diverse gevaren van deze overtochten in beeld brengt. Beweging is altijd aanwezig in zijn artistieke en filosofische benadering, die wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van de mens en zijn socialisatie, zijn verplaatsingen en de gevolgen daarvan voor het milieu.

Charley Case realiseert zijn producties in twee fases, zijn werk allereerst opbouwend vanuit een spontane geste waarbij hij zijn verbeelding de vrije loop laat, om vervolgens de compositie uit te werken waaruit menselijke figuren opkomen. Gammele bootjes lijken de strijd aan te gaan met woest kolkend water, als het lichaam van een zeeslang waarvan de kop lijkt samen te vallen met de bootjes. Vervuld van de hoop van deze reizigers op zoek naar een betere toekomst, blijft de horizon niet minder afschrikwekkend en onheilspellend. Terwijl het zwart van de koolstof de gevaren van een oneindig diepe zee benadrukt, verwijst het wit naar de kracht van de golven die de krakkemikkige bootjes op elk moment kunnen laten omslaan.

EEN VOORZETTING VAN DE VAKANTIE OP DE DIVAN

We bevelen u van harte aan de divan uit te proberen die werd ontworpen door de designer Stéphanie Marin (alias **smarin**) uit Nice. De zachte en comfortabele megakeien die door lucht en wind lijken te zijn gepolijst, werden aan de collectie van het Frac toegevoegd in 2020. Van elk model werden twee exemplaren aangekocht opdat elke bezoeker de kans krijgt ze te ervaren. De poëtische salon kan worden omgebouwd tot een rustgevend en spiritueel denkbeeldig landschap, een heerlijk extravagant strand.

La Relève, een video van 15 minuten, werd door **Capucine Vever** gerealiseerd vanaf de semafoor van Le Créac'h op het eiland Ouessant.

Op de beelden strekt enkel de horizon van de zee zich uit, kalm, zover het oog reikt, een gevoel van sereniteit teweegbrengend. Met sonore stem prevelt de kunstenaar de posities en datums van vrachtschepen die passeren, onzichtbaar voor het oog van de camera, terwijl de film zich geleidelijk steeds meer richt op de architectuur van de vuurtoren. De stem van de vertelster herinnert ons aan de constante verkeersstroom van onze wereldeconomie en creëert aldus een dissonantie tussen de gesproken tekst en het beeld. De afwezigheid van schepen in het beeld wordt versterkt door de geluiden van hun spookachtige aanwezigheid.

De camera en de vertelster lijken — tevergeefs — te zoeken naar boten die verhuld blijven in de uitgestrektheid van de oceaan, terwijl ze paradoxaal genoeg in het leven van elk mens aanwezig zijn door hun handelswaar. Door een subjectieve positionering op de vuurtoren rehabiliteert de kunstenaar de positie van de wachter, een beroep dat verdween door de automatisering van de binnenvaart. Als een wachter “onthult” de vertelster haar kennis van deze elementen op zee, spelend met de titel van het werk, als een signaal van een bewustwording, een ecologische aflossing.

“Horizon(ten)” biedt een specifieke programmering voor een uiteenlopend publiek. Bekijk alle informatie op onze website en in het culturele programma. Als u meer wilt weten over de werken, wend u dan tot de mediators in de zaal.